

לכן אמר רב שיזבי שההתלבטות בקסרי היתה במחלוקת תנאים אחרת – "לא אמרו בה היתר משום כבודו דרבן שמעון בן גמליאל", שלדעתו אם מתגלית כוונתו של אדם, תולים שזו היתה כוונתו כבר מלכתחילה.

ודנה הגמרא, היכן רואים שזו דעת רבן שמעון בן גמליאל? לכאורה זו דעתו במשנה במסכת גיטין. שם נאמר שאדם בריא שאמר כתבו גט לאשתי – רצה לשחק בה, הוא לא באמת רוצה שיכתבו וגם יתנו לה גט, הוא רק מאיים. אבל ממשיכה המשנה: "מעשה בבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת – אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל – הרי זה גט, ואם הרוח דחתו – אינו גט". אומר רשב"ג שאם הוא זה שהפיל את עצמו, מתברר שמלכתחילה היתה לו כוונה אמיתית לגרש את אשתו שלא תזדקק לייבום, ואם מילאו את דבריו הגט כשר. אבל דוחה הגמרא שבמשנה זו כבר בתחילה הוא הורה לכתוב גט, ונולד אז ספק אמיתי מה כוונתו, ולבסוף היא אכן התבררה. אבל אי אפשר להסיק שכך דעת רבן שמעון בן גמליאל גם במקרה של שחיטה תמימה רגילה שרק אחריה החליט השוחט לעבוד עבודה זרה.

אמר רבינא, דעתו של רבן שמעון בן גמליאל והחולקים עליו מבוארת בברייתא נוספת. היא עוסקת באדם שלפני מותו הקנה את נכסיו לאנשים שאינם יורשיו, והנכסים כוללים עבדים, והמקבל אמר אני לא יכול איתם ולא מעוניין לקבלם. למרות זאת לדעת תנא קמא אם אותו מקבל הוא כהן, אותם עבדים כבר שלו, ולכן מותר להם לאכול תרומה. "רבן שמעון בן גמליאל אומר: כיון שאמר הלה אי אפשרי בהן – כבר זכו בהן יורשין".

ומסביר רבה, או רבי יוחנן, שברור שאי אפשר לחייב אדם לקבל מתנה בניגוד לרצונו, ולכן אם המקבל סירב מראש לקבלם, הנכסים יגיעו ליורשים. גם ברור שאחרי שזכה המקבל בנכסים הוא לא יכול להתחרט ולבטל את זכייתו למפרע. אז במה המחלוקת? כאשר העומד למות זיכה למקבלים על ידי צד שלישי, ואז שתק המקבל ולא חיוה את דעתו, ורק לאחר פטירת הנותן הוא הודיע שהוא מסרב לקבל. תנא קמא סובר שמהשתיקה מסיקים שהסכים, ובסירוב הוא למעשה חזר בו. ורבן שמעון בן גמליאל סובר: הוכיח סופו על תחילתו, ולמה הוא שתק בתחילה, כי אמר לעצמו למה לי להתעסק בענין היפוטתי כל עוד הנכסים לא הגיעו אלי!

בברייתא זו, מסיק רבינא, רואים שלדעת רשב"ג "הוכיח סופו על תחילתו" גם כאשר אין שום רמז בתחילה.

אומרת הברייתא: אדם ששוחט בהמה מתוך כוונה שאת הדם שלה הוא ינסך אחר כך לעבודת כוכבים או שאת החלב הוא יקטיר לעבודת כוכבים, בכך הוא הפך את הבהמה ל"זבחי מתים" כלומר קרבן לעבודת אלילים שמכונים "מתים". לכן לא די שהשחיטה פסולה אלא גם הבהמה כולה אסורה בהנאה.

יש בזה שני חידושים:

א. הדין שכדי לאסור מספיק כוונה פסולה ללא מעשה, מוכר בדין פיגול למשל, שעוסק בקרבנות הקדשים, פה התחדש שגם בשחיטת חולין מחשבה לבדה עשויה לאסור.

ב. הבהמה הפכה לתקרובת עבודה זרה במעשה שלא נעשה בעצמו לעבודה זרה, השחיטה רק נעשתה מתוך כוונה שמלאכה אחרת תיעשה בעתיד לעבודה זרה.

ומה הדין אם שחט את הבהמה ורק אחר כך החליט לנסך את הדם לעבודת כוכבים או להקטיר את החלב לעבודת כוכבים. ממשיכה ומספרת הברייתא שמעשה כזה אירע בעיר קיסריה, והחכמים לא התירו את הבהמה, אך גם לא פסקו במפורש שהיא אסורה.

במה הסתפקו אותם חכמים? מהי מחלוקת התנאים שאותם החכמים חששו להכריע בה בפירוש?

אמר רב חסדא: מדובר במחלוקת של משנתנו. הרי מה אמרה משנתנו? תנא קמא אמר: "השוחט לעובד כוכבים – שחיטתו כשרה; ורבי אליעזר פוסל". ונימק רבי אליעזר: "שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים". הרי לנו שאת השחיטה עשה הישראל שלא לשם עבודה זרה עבור עובד הכוכבים, ורק אחר כך החליט עובד הכוכבים לעבוד בה עבודה זרה. ובזה נחלקו התנאים.

דוחה הגמרא ואומרת שאין המקרים דומים. בקסרי היתה לבסוף החלטה מפורשת לנסך או להקטיר לעבודת כוכבים, ורק לכן התברר שזו כנראה דרכו ונפסלה השחיטה למפרע. ואילו במשנה לא נאמר שעובד הכוכבים פָּוֶן לבסוף לעבודה זרה, ויתכן שרק משום כך התיר תנא קמא. וקיימת גם סברה הופכית, במפורש אסר רבי אליעזר מטעם "שסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים", ואילו ישראל הוא בחזקת עובד ה', וגם אם לבסוף חטא, הוא היה בחזקת כשר עד שבאותו רגע נכשל.